

# KONINGEN IN JUDEA

## Personen

- Verteller
- Jozef
- Maria
- Koning Herodes
- Efraïm, een hoveling van Koning Herodes
- Proclus, Romeins kapitein van Herodes' lijfwacht
- Zorastes, sterrenwichelaar van Koning Herodes
- Dienaren van Herodes
- Hogepriester
- De drie wijzen uit het oosten;
  - Caspar
  - Melchior
  - Balthazar
- Herder
- Vrouw van de herder
- Zillah, hun dochtertje
- Slaafje
- Stem van de engel

## **Benodigdheden**

- Een dobbelspel, met dobbelstenen
- Een tafeltje, in het eerste toneel voor het dobbelspel, in het tweede toneel voor de herdersfamilie
- Een aantal stoelen
- Een muziekinstrument voor het slaafje om op te tokkelen, kan ook een tamboerijn zijn
- Wat eetgerei voor de herdersfamilie
- Kado's van de wijzen uit het Oosten: goud, mirre, wierook
- Het "Christuskind", -- een pop gewikkeld in een doek
- Een "wieg", of iets dat er voor door kan gaan.

## **EERSTE TONEEL**

*(In het paleis van Koning Herodes in Jeruzalem)*

### **VERTELLER**

Toen Jezus geboren was te Bethlehem in Judea, in de dagen van koning Herodes, zie, wijzen uit het Oosten kwamen te Jeruzalem.....

*(Efraïm en Proclus dobbelen, het slaafje maakt muziek)*

### **EFRAÏM**

Vier, drie, twee....  
O hou eens even op met dat gejang, jongen. Uw beurt, kapitein.

*(Proclus werpt de dobbelstenen)*

### **PROCLUS**

Vijf, drie, zes.

### **EFRAÏM**

U hebt wel geluk, Proclus....  
Zeg, wat was dat gisteravond eigenlijk voor lawaai op straat?

### **PROCLUS**

O, een stelletje heethoofden. Ze hadden een of ander praatje gehoord..... Kijk eens, drie zessen, daar kunt u niet tegenop, meneer Efraïm.

EFRAÏM

Ik zei het al, u bent een geluksvogel..... Wat was dat voor praatje?

PROCLUS

O, niets bijzonders.

SLAAFJE

Ze vertellen op de markt dat we een nieuwe koning krijgen.

PROCLUS

Zulke dingen mag je niet zeggen, dat is verraad.

SLAAFJE

Nou, die vreemdelingen die gisteren aangekomen zijn,  
die zeiden het tegen de poortwachter.

PROCLUS

Hóórde je me niet?

SLAAFJE

U hoeft niet zo te schreeuwen. Ik heb oren, hoor.

EFRAÏM

Ja, die heeft een ezel ook, hele lange, met bont erop.  
Die worden zo van het luisteren naar praatjes.

SLAAFJE

Nou, ik zal mijn mond wel houden.  
Maar heel Jeruzalem praat erover.

*(Hij gaat door met musiceren)*

PROCLUS

Zó is het genoeg! Vort, jongen, en neem  
dat verschrikkelijke muziekding van je mee.

EFRAÏM

Blijf in de ontvangstzaal en als de vreemdelingen  
worden aangemeld, kun je ze binnenlaten.

SLAAFJE

Best.

EFRAÏM

En pas op met je praatjes. Er is hier maar één koning,  
en dat is koning Herodes. Begrepen?

SLAAFJE

Lang leve koning Herodes!

PROCLUS

En maar één keizer, en dat is Caesar Augustus. Snap je?

SLAAFJE

Lang leve de keizer!

PROCLUS

Precies. En hoepel nou maar op.

EFRAÏM

En doe de deur achter je dicht.

*(Het slaafje gaat weg)*

EFRAÏM

Ik houd niet van dat geklets. De koning is heel ziek, en ik verwacht een hoop moeilijkheden als hij sterft. Wie moet hem opvolgen? Er is een hoop onrust in het land. Stel je voor dat de een of andere heethoofd een opstand tegen Rome begint.

PROCLUS

Dat kunnen ze beter uit hun hoofd laten.

EFRAÏM

U weet toch dat zeventuizend Farizeeën geen trouw wilden beloven aan de Keizer.. En er wordt gepraat over samenzweringen.. Verleden week nog hoorde ik een verhaal over engelen die in Bethlehem gezien zouden zijn. En die een Messias zouden hebben aangekondigd.

PROCLUS

Dat is natuurlijk kletspraat. Maar wat zijn dat eigenlijk voor vreemdelingen waar de jongen het over had?

EFRAÏM

Een soort buitenlandse prinses, heel vreemde namen. Eén van hen komt uit Afrika, hij is zwart als de nacht. Ze zeggen dat ze de koning een boodschap komen brengen die ze in de sterren hebben gelezen. Het zijn sterrenwichelaars.

PEOCLUS

Nou, daar houdt Herodes wel van, dan zal hij ze wel ontvangen.

EFRAÏM

Ja, dat heeft hij al gezegd. Eigenlijk verwacht ik ze elk ogenblik.

SLAAFJE

*(buiten)*

Deze kant op, weledele heren. Wilt u mij maar volgen?

SLAAFJE

*(Hij opent de deur)* Hier zijn koning Caspar, koning Melchior en koning Balthazar, om koning Herodes te spreken.

EFRAÏM

Welkom, edele heren. Neemt u plaats. Jongen, ga koning Herodes melden dat de heren er zijn.

*(Slaafje gaat weg)*

Ik hoop dat de koning u kan ontvangen.  
Hij is een oud man en heel ziek.

CASPAR

Dat spijt ons.

EFRAÏM

En zegt u alstublieft niets dat hem boos kan maken.

MELCHIOR

O neen, wij komen hem goed nieuws brengen.

BALTHAZAR

Voor hem en zijn zoon, die een groot en machtig koning zal zijn.

PROCLUS

Zo-o-o-o, dat is interessant. Welke zoon?

STEMMEN BUITEN

Maakt plaats voor Koning Herodes.

*(Herodes komt binnen met gevolg, onder wie Zorastes en de Hogepriester)*

ALLEN

Lang leve koning Herodes!

EFRAÏM

Hier, slaven, hier! Wil Uwe Majesteit op de bank liggen?

HERODES

Op mijn troon! Zet me op mijn troon! Wat denk je wel, ik ben wel ziek en oud maar ik ben nog steeds koning. Pas maar op, Efraïm, ik vertrouw je niet. ik vertrouw niemand, zelfs niet mijn zoons. Niets dan samenzwering en verraad!

EFRAÏM

Majesteit, wij zijn u allen trouw tot in de dood...

HERODES

Ja ja, dat zegt iedereen....Nu, waar zijn die buitenlandse vorsten en wat willen ze van Herodes, koning van de Joden?

CASPAR

O koning, leef in eeuwigheid. Ik ben Caspar, koning van Chaldéa.

BALTHAZAR

Ik ben Balthazar, koning van Ethiopië.

MELCHIOR

Ik ben Melchior, koning van Pamfilië.

HERODES

Welkom, koninklijke broeders, welkom in Herodes' paleis.

CASPAR

We zijn zoekers naar wijsheid,  
en vertrouwd met de loop der sterren.

MELCHIOR

Wij brengen u, koning Herodes, goed nieuws uit die sterren.

BALTHAZAR

Glorie en heerschappij tot de einden der aarde,  
een regering die eeuwig zal duren.

HERODES

Dat is zeker goed nieuws.

MELCHIOR

Vervul daarom, koning, de wens van ons hart.

HERODES

Vraag wat u wilt. Mijn koninklijk hart staat voor u open.

CASPAR

Laat ons, zo vragen wij, het edele koningskind zelf aanschouwen.

HERODES

Kind? Wat voor kind?

MELCHIOR

De pasgeboren koning der Joden.

BALTHAZAR

We hebben zijn ster in het Oosten gezien en  
zijn gekomen om hem eer te bewijzen.

HERODES

Heren, ik begrijp u niet.

CASPAR

Alstublieft, we hebben er duizenden kilometers voor gereisd.

MELCHIOR

We weten dat de jongen is geboren. Toen de Ster verscheen hebben we in onze boeken gelezen van de koning die geboren zou worden uit het geslacht van Juda.

HERODES

Juda!

CASPAR

Toen zijn wij onze tocht begonnen door de woestijn, en elke avond als wij voor onze tenten zaten, zagen we de Ster stralen. Nooit hebben we zo'n koninklijke ster gezien.

HERODES

Wie heeft u hierheen gestuurd om de spot met me te drijven? Pas op, mijne heren. Ik ruik verraad. Wie heeft u gestuurd??

BALTHAZAR

Maar koning...

HERODES

Wie heeft u gestuurd??

CASPAR

Onze boodschap komt van de allerhoogste God...

HERODES

*(buiten zichzelf)*

Schurken... ik zal u laten opsluiten, ik zal u laten kruisigen!

*(hij komt weer tot zichzelf)*

..... Vergeef me, u hebt me zo'n schok bezorgd dat ik niet meer wist wat ik zei... Er is hier geen zoon van mij geboren. Zoons heb ik wel, maar zij zijn allang volwassen.

EFRAÏM

Majesteit, kunnen deze geleerde mannen niet een vergissing hebben gemaakt? Uw eigen sterrenwichelaars hebben niets over deze ster gezegd.

HERODES

Dat is waar. Zorastes, kom eens hier, verstop je niet achter de rokken van de hogepriester. Heb je niets te zeggen, mijn oppersterrewichelaar? Kijk eens hoe bleek hij wordt, hoe zijn knieën beginnen te knikken. Zeg eens, hond, heb je de ster gezien waar ze het over hebben?

ZORASTES

De ster? O ja, jazeker, Majesteit.  
Een heel heldere ster. Heel opmerkelijk.

HERODES

En wat denk je ervan?

ZORASTES

O Majesteit, alleen maar een gunstige en voorspoedige toekomst voor Jeruzalem en voor uw machtig koningshuis.

HERODES

Ja ja, ik geloof het meteen! Ken je de boeken van de Joodse profeten? Wáár zal de Messias van de Joden geboren worden?

ZORASTES

Majesteit, misschien kan de hogepriester die vraag beter beantwoorden.

HERODES

Hogepriester, zeg het eens,  
waar zal de Messias ter wereld komen?

HOGEPRIESTER

In Bethlehem, Majesteit. Want dit staat geschreven in het boek van de profeet Micha: "En gij, Bethlehem Efratha, al zijt gij klein onder de geslachten van Juda, uit u zal een heerser over Israel komen."

HERODES

Zo zo, Bethlehem. Nu, mijn wijze koningen, dan hoeft u niet ver te gaan. Maar ik denk niet dat u er veel zult vinden. Een armzalig dorpje. Een koning die tussen de schaapskooien geboren wordt, nu dat ziet men niet vaak. Slaaf, laat de stalmeester de kamelen gereedmaken voor deze heren en wijs ze de weg naar Bethlehem.

SLAAF

Ja Majesteit.

HERODES

En nu wil ik deze koninklijke waarzeggers even alleen spreken. Ga!

*(Allen vertrekken, op Herodes en de drie wijzen na)*



HERODES

Heren, wanneer hebt u die koninklijke ster voor het eerst gezien?

BALTHAZAR

Twaalf dagen geleden zagen we zijn licht in het Oosten.

HERODES

Mm, twaalf dagen.

Wat zeggen uw boeken, wat voor soort man zal deze koning zijn?

MELCHIOR

Trotser dan de keizer, nederiger dan zijn slaaf.  
Zijn koninkrijk zal zijn van het Oosten tot het Westen,  
hoger dan de hemelen, dieper dan het graf,  
en klein als een mensenhart.

BALTHAZAR

Hij zal priester en offer tegelijk zijn.

CASPAR

Hij zal een groot overwinnaar zijn en toch zal hij  
Vrededorst heten, en hij zal zijn volk met liefde regeren.

HERODES

Dat kan niet, een volk kun je niet met liefde regeren. Dat is mij  
tenminste nooit gelukt. Met haat en wreedheid, ja daarmee  
kan ik het wel. Zijn liefde zal hem zijn leven kosten.

CASPAR

Majesteit, als we de Messias gevonden hebben....

HERODES

Ja, dat vergat ik u bijna te zeggen. Kom dan terug, en vertel me  
waar ik hem kan vinden, zodat ik hem zelf kan gaan eren.

MELCHIOT

Als de goden het toestaan zullen we dat zeker doen.

HERODES

Ik dank u van ganser harte. Komt met mij mee en ik  
zal mijn slaaf roepen om u naar de stallen te brengen.

*(alle vier gaan weg, maar Herodes komt even later alleen terug)*

HERODES

De dwazen. Ik hoop dat ze stikken in hun eigen voorspellingen!  
Maar er dreigt gevaar, groot gevaar.  
Ik moet dat kind te pakken zien te krijgen.  
Ik moet wachten tot ze me komen vertellen waar het is.

## TWEEDE TONEEL

*(Een herdershut in Bethlehem)*

VERTELLER

De wijzen gingen op weg. En zie, de ster die zij hadden gezien in het Oosten, ging hun voor, totdat zij kwam en stond boven de plaats waar het kind was.

VROUW

Zillah, Zillah, heb je de tafel gedekt?

ZILLAH

Ja moeder.

VROUW

Ga Vader Jozef dan eens gauw vertellen dat het eten klaar is. Hij is achter buiten. En ga eens op de weg kijken of Pappa al aankomt.

ZILLAH

Ja moeder.

*(ze loopt naar buiten, roept)*      Vader Jozef, Vader Jozef!

VROUW

Nu, moeder Maria, geef mij de baby nu maar even, dan zal ik hem in de wieg leggen terwijl u eet. Kom dan maar mijn hartje, ben je geen prachtbaby? Daar! Ga nu maar zoet slapen. Maar hij is altijd zoet, vindt u niet? Hij huilt bijna nooit. Het is de meest tevreden baby die ik ooit heb gezien.

MARIA

Hoe kan het ook anders, het is hier zo gezellig in uw huisje. Maar toen hij geboren werd, huilde hij wel.

VROUW

Ja, dat doen ze allemaal, en kun je het ze kwalijk nemen? Om zomaar op die harde koude wereld terecht te komen..... Daar komt uw man. Kom binnen, Vader Jozef. Hier staat een lekker bord eten voor u klaar. Ik denk dat u daar wel trek in zult hebben na al dat werk. Het is een wonder dat u nog kon zien, het is al zo donker.

JOZEF

O, maar zo donker is het niet. Die heldere grote ster geeft bijna net zoveel licht als de maan. Het is net of hij precies boven het huis staat. Ik heb het hek gemaakt, hoor, het is weer helemaal in orde.

VROUW

Wat een bofferds zijn we om zomaar een timmerman om ons heen te hebben. Het is wel aardig van u om al die karweitjes voor ons te doen.

JOZEF

Nu, dat is wel het minste dat ik terug kan doen. U heb ons zo gastvrij en hartelijk in uw huis opgenomen.

VROUW

En dat was wel het minste dat wij konden doen. We konden jullie toch niet in die oude stal daar bij de herberg laten, zonder fatsoenlijk dak boven uw hoofd, en dan nog met zo'n pasgeboren baby. Vooral niet na alles wat mijn man me vertelde over die engelen die hij gezien had, en over dat de kleine jongen de Messias zou zijn... Hier, moeder Maria, eet wat van die kaas, dat is goed voor u... Denkt u dat het echt waar is? Dat hij echt de beloofde Messias is, de Koning?

MARIA

Ik weet dat het waar is.

VROUW

Voelt u zich niet trots? En is het geen vreemd gevoel om zoiets van je eigen baby te moeten weten?

MARIA

Ja, soms is het heel vreemd, dan is het net alsof ik de hele wereld in mijn armen houd.. de lucht en de zee en de groene aarde, en alle engelen. En dan plotseling is alles weer heel gewoon en dan is het weer mijn eigen lieve baby, mijn eigen Jezus en niets anders. Dat zal hij altijd blijven, al wordt hij zo wijs als Mozes, zo heilig als Aäron, zo machtig als Salomo.

VROUW

Ja, kinderen zijn een zegen. Wat zou er toch met Zillah aan de hand zijn? Ze blijft zo lang weg...O, daar komt ze!

*(Zillah komt opgewonden binnenrennen)*

ZILLAH

Moeder, moeder!

VROUW

Wat is er nu?

JOZEF

Hela, mijn kind, wat is er aan de hand?

ZILLAH

Ze komen hier, ze komen hier! Pappa brengt ze hierheen!

VROUW

Wie komt hier, in vredesnaam?

ZILLAH

Koningen, moeder! Drie deftige koningen op kamelen!  
Ze komen om de baby te zien!

VROUW

Koningen? Kom nou toch!

ZILLAH

Echt waar. Ze zijn heel deftig gekleed, met glinsterende juwelen en ringen aan hun handen, en knechten met fakkels om ze licht te geven. En ze vroegen Pappa: Woont de baby hier? En hij zei ja, en hij zei dat ik hard vooruit moest lopen en zeggen dat ze eraan komen.

JOZEF

Ja hoor, het is echt zo. Ik kan ze door het raam zien aankomen. Ze komen net de bocht bij de palmbomen om.

VROUW

O lieve help, en de tafel is nog niet eens afgeruimd. En o, wat is het een rommel. Hier, moeder Maria, geef mij uw lege bord. Zo ziet het er beter uit. Zillah, kijk eens in de la en zoek eens een schoon slabbetje voor baby Jezus.

ZILLAH

Hier, Ma... Eén van de koningen is heel oud, met een lange baard en een prachtige scharlaken mantel. En de tweede heeft een glinsterend zwaard en een harnas aan. O, en de derde is zwart en heeft grote gouden ringen, en de juwelen in zijn tulband lijken wel sterren. En zijn paard is sneeuwwit, met allemaal belletjes aan de teugels.

VROUW

Stel je voor, en die komen allemaal voor onze baby.

JOZEF

Maria, het komt uit wat de profeet al zei: "De volken zullen naar uw licht komen, en koningen naar uw stralende opgang."

MARIA

Geef me mijn zoon in de armen.

VROUW

Natuurlijk. Hij zal op je schoot zitten als een koning op zijn troon.  
Och kijk hem toch... O lieve help, daar zijn ze.

CASPAR

*(buiten)*

Is dit het huis?

HERDER

*(buiten)*

Ja heren, jazeker. Gaat u maar naar binnen,  
dan zult u het kind Jezus met zijn moeder vinden.

VROUW

Komt binnen, heren, komt binnen.  
Pas op uw hoofd. Dit is maar een nederig hutje.

CASPAR

Geen plaats is zo nederig dat je er niet kunt knielen.  
Er is hier meer heiligheid dan in Herodes' tempel.

MELCHIOR

Er is hier mee schoonheid dan in Herodes' paleis.

BALTHAZAR

Er is hier meer liefde dan in Herodes' hart.

CASPAR

Mevrouw, de volken der aarde groeten uw zoon,  
de geboren Koning. Gegroet, Jezus, Koning van de Joden!

MELCHIOR

Gegroet, Jezus, Koning van de wereld!

BALTHAZAR

Gegroet, Jezus, Koning der hemelen!

MARIA

God zegene u. U komt op een vreemde manier, en met een  
vreemde boodschap. Maar ik ben er zeker van dat God u heeft  
gestuurd, want u en zijn engelen zeggen hetzelfde.  
Koning van de Joden: Ja, ze vertelden me dat mijn zoon de  
Messias zou zijn. Koning van de wereld:

Dat is heel wat, maar de engelen zeiden dat het blijdschap zou  
brengen aan alle volken. Koning der Hemelen: Dat begrijp ik niet  
goed. Maar ze zeiden wel dat hij Gods Zoon zou heten.

CASPAR

Gezegend zijt ge, Maria.  
Caspar, koning van Chaldea,  
groet de Koning der Joden met een geschenk van wierook..

MELCHIOR

Melchior, koning van Pamfilië,  
groet de Koning der Hemelen met een geschenk van goud.

BALTHAZAR

Balthazar, koning van Ethiopië,  
groet de Koning der Hemelen met een geschenk  
van mirre en specerijen.

ZILLAH

O kijk die prachtige gouden kroon eens. Kijk eens naar al die edelstenen op het wierookvat en die blauwe rook die eruit komt. Lekker ruikt het hè? .... en de mirre en aloë, de kruidnagels en kaneel. En alles voor onze kleine Jezus! Eens kijken wel kado hij het mooiste vindt. Kom baby, lach eens tegen die mooie kroon!

VROUW

Och, wat kijkt hij er ernstig naar.

ZILLAH

Het wierookvat vindt hij mooier.

JOZEF

Maar kijk eens, zijn kleine handje strekt zich uit naar de mirre en pakt die stevig vast.

VROUW

Wie had dat nou gedacht?

MARIA

Gebruiken ze mirre niet als ze een dode balsemen?

JOZEF

Ja, maar ook om koningen te kronen.

MARIA

Heren, we zijn u heel dankbaar voor uw kado's.  
En alles wat u hebt gezegd, zullen we in ons hart bewaren.

## DERDE TONEEL

*(Tent van de drie wijzen)*

*(De drie wijzen liggen te slapen)*

ENGEL

Caspar! Melchior! Balthazar!

CASPAR

*(slapend)*

Wie roept me?

ENGEL

Een droom die waarschuwt, dreigende duisternis!

MELCHIOR

*(slapend)*

Wat is er, wat is er?

ENGEL

Een zwaard op de weg naar Jeruzalem!

BALTHAZAR

*(slapend)*

Van wie is het zwaard? Van wie?

ENGEL

Een koning wil de Koning doden!

*(Ze worden alle drie wakker)*

CASPAR

Riep jij me, Melchior?

MELCHIOR

Ik dacht dat jij mij riep!

BALTHAZAR

Ik droomde.

CASPAR

Ik ook.

MELCHIOR

Ik denk dat we alle drie droomden. Het was een waarschuwing.

CASPAR

Broeders, we moeten niet naar Jeruzalem teruggaan.

MELCHIOR

Er dreigt gevaar.

BALTHAZAR

Duisternis in het hart van Herodes.

MELCHIOR

Een zwaard gericht op het hart van het kind.

CASPAR

Kom, breek de tenten af, en laten we langs  
een andere weg terugkeren naar ons land.

VERTELLER

Toen Herodes merkte dat de wijzen niet naar Jeruzalem terugkwamen, werd hij razend. En hij gaf bevel alle kinderen onder de twee jaar in Bethlehem en omstreken te doden. Maar een engel verscheen Jozef in de droom en zei tot hem: "Sta op, neem het kind en zijn moeder, en vlucht met hen naar Egypte. Want Herodes zal proberen het kind te doden."

En Jozef stond op en nam het kind en zijn moeder in de nacht mee en vluchtte naar Egypte. En daar bleven zij tot Herodes gestorven was